

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
VRHOVNI SUD
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
Broj: 65 0 Rs 185280 19 Rev
Sarajevo, 12.07.2022. godine

Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine u Sarajevu, u vijeću sastavljenom od sudija: Fatime Imamović, kao predsjednice vijeća, Snježane Malešević i Amre Hadžimustafić, kao članica vijeća, u pravnoj stvari tužitelja S. L. iz S., ulica ..., koga zastupa punomoćnik Edina Jahić, advokat iz Sarajeva, protiv tuženih: 1. Srednja škola primijenjenih umjetnosti Sarajevo, ulica Gimnazijska broj 11. i 2. M. P. iz S., koga zastupa advokat Suvad Konaković, advokat iz Sarajeva, radi naknade štete zbog mobinga, v.s. 41.000,00 KM, odlučujući o reviziji tužitelja protiv presude Kantonalnog suda u Sarajevu broj 65 0 Rs 185280 13 Rsž od 27.04.2018. godine, u sjednici vijeća održanoj dana 12.07.2022. godine, donio je sljedeću:

P R E S U D U

Revizija se odbija.

O b r a z l o ž e n j e

Prvostepenom presudom Općinskog suda u Sarajevu broj 65 0 Rs 185280 11 Rs od 19.10.2012. godine odbijen je tužbeni zahtjev tužitelja da mu tuženi solidarno naknade nematerijalnu štetu zbog duševnih bolova uzrokovanih umanjenjem opšte životne sposobnosti u iznosu od 3.750,00 KM i zbog pretrpljenog straha u iznosu od 3.000,00 KM, ukupno 6.750,00 KM, sa zakonskim zateznim kamatama počev od 09.02.2011. godine kao dana podnošenja tužbe pa do isplate, kao i sa zahtjevom za naknadu troškova postupka. Istom presudom obavezan je tužitelj tuženim nadoknaditi troškove parničnog postupka u iznosu od 2.274,48 KM.

Drugostepenom presudom Kantonalnog suda u Sarajevu broj 65 0 Rs 185280 13 Rsž od 27.04.2018. godine žalba tužitelja je odbijena i potvrđena prvostepena presuda.

Protiv drugostepene presude tužitelj je blagovremeno podnio reviziju zbog bitne povrede odredaba parničnog postupka i nepravilne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da ovaj sud usvoji reviziju, pobijanu presudu ukine i predmet vrati drugostepenom sudu na ponovno suđenje.

Tuženi nisu podnijeli odgovor na reviziju.

Ispitujući pobijanu presudu u okvirima razloga revizije, te u skladu sa članom 241. Zakona o parničnom postupku („Službene novine FBiH” br. 53/03, 73/05 i 19/06 - u daljem tekstu ZPP), koji se u konkretnom postupku primjenjuje na osnovu odredbe člana 106. stav 2. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku („Službene novine FBiH” br. 98/15), ovaj sud je odlučio kao u izreci iz sljedećih razloga:

Revizija je dozvoljena, ali nije osnovana.

Naime, odredbom iz člana 13. stav 2. Zakona o zabrani diskriminacije je propisano da je u svim antidiskriminacijskim postupcima uvijek dozvoljena revizija, pa kako tužitelj traži naknadu štete po osnovu mobinga, to je u konkretnom slučaju revizija dozvoljena.

Ne stoji prigovor povrede odredaba parničnog postupka iz člana 209. ZPP kroz navode revizije da drugostepeni sud nije razmotrio sve navode žalbe i nije naveo razloge zbog čega prihvata ocjenu dokaza prvostepenog suda, te da sudovi nisu mogli prihvatiti kao dokaz pismene izjave svjedoka, koji nisu saslušani tokom postupka čime je povrijeđeno načelo usmenosti i neposrednost. Suprotno navedenom, obrazloženje pobijane presude sadrži razloge o odlučnim činjenicama koje su sudu poslužile kao stvarni i pravni osnov za donošenje odluke, pri čemu je drugostepeni sud pravilno prihvatio ocjenu svih provedenih dokaza, pa i pismenih izjava svjedoka koje je prvostepeni sud cijenio kao materijalne dokaze, o čemu su se saglasile parnične stranke, pa time nije došlo do povrede odredaba parničnog postupka koja bi bila od uticaja na pravilnost i zakonitost pobijane presude. Po ocjeni ovog suda drugostepeni sud je primjenjujući odredbu člana 231. ZPP izveo valjani zaključak da su dokazi izvedeni pred prvostepenim sudom ocjenjeni u skladu sa čl. 8. ZPP i da su davali uporište za donošenje osporene odluke.

Slobodnoj ocjeni dokaza od strane suda revident ne može s uspjehom suprotstaviti svoju ocjenu provedenih dokaza koja u sebi uključuje prigovore činjenične prirode, jer se revizija ne može izjaviti zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja (član 240. stav 2. ZPP). Zbog toga su neprihvatljivi i navodi revizije koji osporavaju pravilnost utvrđenog činjeničnog stanja. Ocjena pravnih učinaka utvrđenog činjeničnog stanja ne predstavlja primjenu čl. 8. ZPP već primjenu materijalnog prava, pa prema tome, ne stoji prigovor da je pobijana presuda zahvaćena povredom odredaba parničnog postupka iz čl. 209. ZPP.

Nije osnovan ni prigovor pogrešne primjene materijalnog prava.

Predmet spora je zahtjev tužitelja za naknadu nematerijalne štete koju je po navodima tužbe pretrpio kao posljedicu mobinga obavljajući poslove profesora kod prvotužene.

Iz činjeničnih utvrđenja nižestepenih sudova, za koje je vezan revizijski sud, proizilazi da je tužitelj kao zaposlenik prvotužene raspoređen na poslove profesora na Odsjeku likovna grafička oprema i ilustracija knjige, te da je na prijedlog Školskog odbora od 02.07.2007. godine, drugotuženi uputio tužitelju pismeno upozorenje vezano za njegovo nedolično ponašanje na završnom ispitu 05.06.2007. godine zbog ismijavanja učenika, čime je kršio kodeks ponašanja profesora. Žalba tužitelja izjavljena na navedeno upozorenje je odbijena odlukom Školskog odbora od 24.09.2007. godine i potvrđeno pismeno upozorenje, uz obrazloženje da je ismijavanje i vrijeđanje učenika na završnom ispitu predstavlja nedolično ponašanje u smislu člana 90. Pravilnika o radu prvotuženog, i bez kodeksa ponašanja. Nakon toga, tužitelj je protiv prvotužene podnio tužbu 23.10.2007. godine, koju je povukao. Dana 19.09.2007. godine povodom darovanja krvi tužitelja Zavodu za transfuzijsku medicinu njegovo odsustvo je evidentirano kao opravdano, a zatim brisano korektorom i navedeno da se nije javio i da je odsustvovao sa posla zbog privatnih razloga. Drugo pismeno upozorenje pred otkaz ugovora o radu od 24.12.2017. godine, dato je tužitelju između ostalog i zbog napuštanja nastave radi davanja krvi,

odlaska na komemoraciju za vrijeme nastave i zbog nenajavljenog ulaska na čas koji je držala prof. F. A., kada je vrijeđao učenike i izveo tri učenika kod pedagoga. Žalbu tužitelja Školski odbor je odbio dana 18.12.2008. godine. Dana 30.05.2008. godine direktor prvotužene je obaviješten o nestanku dnevnika IV razreda za koji je utvrđeno da ga je uzeo tužitelj, odnio u svoju klasu i nije ga vratio u zbornicu, te da je nakon potraga dnevnik pronađen ispod hrpe papira, a tužitelj je tvrdio da ga je tamo nenamjerno zaboravio i ostavio. Nakon toga, prvotužena je donijela rješenje od 12.06.2008. godine o otkazu ugovora o radu tužitelju zbog težih povreda radnih obaveza, a Školski odbor prvotužene je žalbu tužitelja na ovo rješenje odbio. Drugotuženi je na molbu tužitelja i resornog ministarstva i inspekcije rada Odlukom od 30.06.2008. godine stavio van snage rješenje o otkazu ugovora o radu od 12.06.2008. godine, a povodom molbe tužitelja Sindikat srednjeg i visokog obrazovanja dao je mišljenje da je rješenje otkaza ugovora o radu od 20.11.2008. godine nezakonito i da se nad tužiteljem vrši mobing i da se spor riješi mirnim putem. Nakon toga, rješenjem prvotužene od 20.11.2008. godine tužitelju je otkazan ugovor o radu zbog više težih povreda radne obaveza, pa i zbog toga što za vrijeme štrajka nastavnika dana 06.11.2008. godine ostavio učenike bez nadzora, dok su ostali profesori bili u učionici sa učenicima. Po tužbi tužitelja presudom Općinskog suda u Sarajevu broj 65 0 Rs 076068 09 od 03.12.2010. godine poništeno je rješenje o otkazu ugovora o radu od 20.11.2008. godine kao nezakonito, a zahtjev za naknadu nematerijalne štete odbijen. Presudom Kantonalnog suda u Sarajevu od 28.11.2014. godine žalba tuženog je odbijena i prvostepena presuda u pobijanom dijelu potvrđena (poništenje odluke o otkazu), a žalba tužitelja uvažena i prvostepena presuda u pogledu zahtjeva za naknadu nematerijalne štete u iznosu od 10.000,00 KM ukinuta i predmet u tom dijelu vraćen prvostepenom sudu na ponovno suđenje. Zaključenom sudskom nagodbom tužena Srednja škola primijenjenih umjetnosti Sarajevo je prihvatila da na ime naknade nematerijalne štete isplatiti tužitelju iznos od 2.000,00 KM. Iz nalaza i mišljenja vještaka medicinske struke proizilazi da je tužitelj odnos tuženih prema njemu u periodu od 2007. do kraja 2008. godine doživljavao kao mobing bez obzira da li je to realno ili izraz tužiteljeve iskrivljene percepcije, da je doživljavao strah jakog intenziteta u trajanju od 24 do 48 sati, u narednih 3-4 dana strah je bio srednjeg intenziteta, a poslije blagog stepena, da je kod tužitelja došlo do umanjenja opće životne sposobnosti od 7,5%.

Na osnovu ovako utvrđenog činjeničnog stanja nižestepeni sudovi su odbili tužbeni zahtjev jer tužitelj provedenim dokazima nije dokazao da postupanje tuženih u odnosu na njega u spornom periodu ima obilježje mobinga iz čl. 4. stav 3. Zakona o zabrani diskriminacije („Službeni glasnik BiH“ broj 59/09 i 66/16), cijeneći da tužitelj nije bio izolovan od grupe, da mu nisu nametani radni zadaci koje nije mogao izvršiti, da njegov rad nije omalovažavan, da su tuženi u komunikaciji sa tužiteljem postupali sa puno razumijevanja, da mu je omogućeno dalje napredovanje u karijeri pa i da u prostorijama prvotužene obavlja poslove za potrebe Umjetničke galerije BiH i profesionalno se usavršava, te da je tužitelj svojim ponašanjem doprinio ovakvom razvoju događaja i izricanju otkaza.

Odredba iz člana 4. stav 3. Zakona o zabrani diskriminacije propisuje da je mobing oblik nefizičkog uznemiravanja na radnom mjestu koji podrazumijeva ponavljanje radnji koje imaju ponižavajući efekat na žrtvu čija je svrha ili posljedica degradacija radnih uslova ili profesionalnog statusa zaposlenog.

Dakle, mobing podrazumjeva svako aktivno ili pasivno ponašanje od strane poslodavca, usmjereno na dostojanstvo i psihički integritet ličnosti zaposlenog kroz nepristojno i grubo ponašanje, te namjerno izolovanje i zapostavljanje, te verbalno napadanje, ismijavanje, ogovaranje, neopravdane stalne prijetnje i pritisci kojima se zaposleni drži u stalnom strahu, prijetnja da će se protiv njega primeniti fizička sila, fizičko uznemiravanje koje nema elemente krivičnog djela, namjerno izazivanje konflikata i stresa, što bi moglo dovesti do narušavanja zdravlja zaposlenog.

U smislu naprijed navedene odredbe, a cijeneći kompletno dešavanje i postupanje tužitelja i tuženih u navedenoj situaciji, po ocjeni ovog suda pravilan je zaključak nižestepenih sudova da tužitelj u konkretnom slučaju nije dokazao da je postupanje tuženih u spornom periodu imalo obilježje mobinga.

Ne stoje navodi revizije da su sudovi pogrešno primijenili materijalno pravo odredbe iz člana 90. Zakona o radu (pravo na odbranu), jer tužitelj nije prethodno pozvan da se izjasni o povredi radne obaveze koja mu je stavljena na teret, pošto tužitelj ovom tužbom traži naknadu štete zbog mobinga a ne pobijanje zakonitosti otkaza, pa je primjena navedene odredbe mogle biti predmet ocjene samo u postupku ispitivanja zakonitosti otkaza ugovora o radu, ali ne u ovom postupku u kome je sud pravilno razmotrio osnovanost zahtjeva sa stanovišta primjene člana 4. stav 3. Zakona o zabrani diskriminacije. Naime, bez obzira na činjenicu što je tužitelju dva puta izrican otkaz ugovora o radu, postupanje tuženih se ne može smatrati mobingom jer iz činjeničnih utvrđenja proizilazi da je tužitelj svojim radnjama doprinio da tuženi preduzme radnje pismenog upozorenja i u konačnici davanje otkaza time što se tužitelj nedolično ponašao na završnom ispitu, odsustvovao sa posla, ometao nastavu koju drže drugi profesori, napuštao učionicu za vrijeme štrajka.

Postupanje tuženih u konkretnom slučaju, kojim se organizuje proces rada, kontroliše izvršavanje radnih obaveza, usklađuju nastavne i druge aktivnosti nastavnika, upozorava na neprofesionalno ponašanje, ne mogu se okvalifikovati kao radnje mobinga posebno u situaciji kada je utvrđeno da su se tuženi korektno odnosili prema tužitelju i pokušavali da riješe konfliktne situacije do kojih je dolazilo, prvo izricanjem opomena, a zatim stavljanjem van snage rješenja o otkazu ugovora o radu od 12.06.2008. godine.

Kako tužitelj izvedenim dokazima u toku postupka nije dokazao osnovanost svojih navoda da je bio žrtva mobinga i zlostavljanja od strane tuženih, to ne postoji odgovornost tuženih, kao štetnika jer nije dokazana uzročna veza između duševnih bolova i straha kojeg je trpio tužitelj i postupanja tuženih, o čemu je drugostepeni sud naveo potpune i pravilne razloge u obrazloženju svoje odluke, koje kao pravilne prihvata i ovaj sud.

Ne mogu se prihvatiti ni navodi revizije da su tuženi zaključenjem sudske nagodbe priznali postojanje mobinga, jer se zaključenom nagodbom prvotužena obavezala da tužitelju isplati naknadu nematerijalne štete zbog nezakonitog otkaza a ne zbog mobinga.

Kako nisu ostvareni revizijski razlozi, a ni razlozi na koje ovaj sud pazi po službenoj dužnosti to je primjenom odredbe člana 248. ZPP-a, revizija odbijena kao neosnovana.

Predsjednica vijeća
Fatima Imamović, s.r.